

BOBVOS PÁL

A biztosító szövetkezetek speciális szabályai

I. Általános megjegyzések

A biztosító szövetkezetek szabályozásának feldolgozása a jogirodalomban még nem történt meg. Egyes jogintézmények ismertetése a jogi kari oktatást segítő tankönyvek fejezeteiben megtörtént ugyan, de a teljes feldolgozás még várat magára.¹ A jelen tanulmány, amellyel jeles professzorom Molnár Imre előtt 80. születésnapján szeretnék tisztelegni, annak bemutatására vállalkozik, hogy a biztosító szövetkezet milyen feltételekkel alapítható-, illetve milyen feltételekkel működhet biztosítóként, de nem célja a biztosítási törvényben vagy más jogszabályban előírt tevékenységi-, és eljárási szabályok-, illetve a biztosítási tevékenységre vonatkozó fogalmak teljes körű elemzése. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerint a biztosító szövetkezetekre a Ptk. rendelkezéseit a külön törvényben, A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: Bit.) meghatározott eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmazni. A Ptk. itt nem arról rendelkezik, hogy megengedi az eltérést, hanem kifejezetten arról, hogy az általános szabályoktól el kell térni. A biztosítási törvény – visszahatással a Ptk.-ra - *önálló* (elkülönült) szövetkezeti formaként határozza meg, és ilyenként nevesíti is a biztosító szövetkezetet, mint a biztosítási rendszer egyik alapintézményét.

II. A biztosítási rendszer alapintézményei és egyéb résztvevői

A biztosítási rendszer alapintézményei azok a szervezetek, amelyek a hatályos magyar jogi szabályozás, illetve valamely hatályos tagállami szabályozás szerint *biztosítási* és azzal *közvetlenül összefüggő* tevékenységre jogosultak.

---

¹ Lásd pl. RÉTI MÁRIA: *Szövetkezeti jog. Egyetemi jegyzet*, Budapest, 2010.; BOBVOS PÁL: *Magyar szövetkezeti jogtan*, Szeged, 2011.

1. *A biztosítók szervezeti formái:* biztosító részvénytársaság; biztosító szövetkezet; biztosító egyesület, [Bit. 10. §]; külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, amely lehet: harmadik országbeli biztosító magyarországi fióktelepe; másik tagállamban székhellyel rendelkező biztosító magyarországi fióktelepe, [Bit. 29-32. §] továbbá; Magyar Köztársaság területén – határon átnyúló szolgáltatásként, vagy magyarországi fióktelepe útján – bármely tagállamban székhellyel rendelkező biztosító,² illetőleg harmadik országbeli biztosító - nemzetközi szerződés alapján – amely fióktelep közbeiktatása nélkül viszontbiztosítási tevékenységet végezhet.

A biztosítási rendszer egyéb résztvevőit két csoportra oszthatjuk, a.) a függő – és b.) a független biztosításközvetítőkre, a két csoporton belül eltérő megnevezéssel és tartalommal végezhető biztosítási tevékenység az alábbiakban kifejtettek szerint.

2. *A függő biztosításközvetítő*

A függő biztosításközvetítő a biztosítási szerződést a biztosítóval fennálló *munkaviszony* keretében vagy a biztosító *megbízása* alapján közvetíti, [Bit. 50. §] aki lehet: Az *ügynök*³ a biztosító megbízásából eljáró függő biztosításközvetítő, egy biztosító biztosítási termékeit vagy több biztosító egymással nem versengő biztosítási termékeit közvetíti. Az ügynöki tevékenység végzésére jogosító felsőfokú végzettséggel, vagy külön jogszabályban meghatározott szakképzettséggel rendelkezik. A *vezérügynök* a biztosító azon ügynöke, akinek a biztosító teljes körű felhatalmazás adott mindannak a jogkörnek az ellátására, amely a biztosító üzletviteléhez szükséges, így különösen a szerződés megkötésére, a kötvény kiállítására és a biztosítási díj átvételére. A fentiekből következően a vezérügynök csak egy biztosítóval állhat biztosításközvetítésre irányuló jogviszonyban.

A vezérügynök foglalkoztatása előtt a biztosító köteles az MNB engedélyét kérni. Amennyiben a kérelmet nem a biztosító nyújtja be, az engedélyezési eljárás megindítására nincs mód. [Bit. 48-49. §]

Biztosítási ügynök – így vezérügynök is – természetes személy vagy gazdálkodó szervezet lehet.⁴

² A 92/49/EGK irányelvvel kiegészített, az életbiztosítás körén kívül eső közvetlen biztosítási tevékenység megkezdésére és gyakorlására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1973. július 24-i 73/239/EGK első tanácsi irányelvvalamint a 92/96/EGK irányelvvel kiegészített, a közvetlen életbiztosítási tevékenységek megkezdésére és gyakorlására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1979. március 5-i 79/267/EGK első tanácsi irányelv rendelkeznek a biztosítóintézetek egyszerű engedélyezéséről, amit a székhely szerinti tagállam felügyeleti hatósága bocsát ki. Ez az egyetlen engedély teszi lehetővé a biztosítóintézet számára, hogy tevékenységeit a Közösségben végezze letelepedés vagy a szolgáltatásnyújtás szabadsága alapján a fogadó tagállam további engedélye nélkül, és a székhely szerinti tagállam felügyeleti hatóságainak kizárólagos prudenciális felügyelete alatt.

³ Az ügynök jutalék ellenében szolgáltatási ügyleteket közvetít, ennek során ajánlatokat készít, összegyűjt, illetve a megrendeléseket továbbítja a megbízó számára.

⁴ Amennyiben a vezérügynök gazdálkodó szervezet, foglalkoztatása engedélyezéséhez az alábbi dokumentumok benyújtása szükséges: a) A gazdálkodó szervezet alapszabálya; alapító okirata, társasági szerződése stb.; b) a gazdálkodó szervezet cégbírósi bejegyzését, vagy bírósági nyilvántartásba vételét igazoló határozat (végzés) másolata; c) eredeti, három hónapnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítvány mely igazolja, hogy a jelölt büntetlen előéletű, nem áll közügyektől vagy foglalkozástól eltiltás hatálya alatt; d) a vezérügynöki tevékenység irányítójának iskolai (felsőfokú vagy középfokú) végzettségét igazoló diploma vagy ok-

3. A független biztosításközvetítő

Független biztosításközvetítői tevékenységet részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság, szervezet, harmadik országban székhellyel rendelkező független biztosításközvetítő magyarországi fióktelepe végezhet. A független biztosításközvetítő biztosítási szaktanácsot is adhat. [Bit. 38. §]

Megkülönböztethető: Az alkus az ügyfél megbízásából eljáró független biztosításközvetítő. Az alkus kizárólag a biztosító ez irányú hozzájárulása esetén, az ügyfél megbízásából jogosult a biztosítási díj átvételére, valamint a biztosító hozzájárulása vagy az ügyfél felhatalmazása alapján a kockázat felmérésében, a szerződésből eredő jogaik és kötelezettségek teljesítésében és lebonyolításában való közreműködésre. Az alkuszi tevékenységet végző gazdálkodó szervezet ügynöki és többes ügynöki tevékenységet nem végezhet. Figyelemmel a közösségi szabályozásra is leszögezhető, hogy az alkusznak olyan mennyiségű - az ügyfél igényeit kielégítő - biztosítási terméket kell elemeznie, illetve összevetnie, amely kellő alapul szolgál ahhoz, hogy az ügyfél számára a legmegfelelőbb biztosítási szerződés kerüljön megkötésre.

A többes ügynök, aki egyidejűleg több biztosítóval fennálló jogviszony alapján azok egymással versengő termékeit közvetíti.

A többes ügynök előkészíti a biztosítási szerződés megkötését. Tevékenysége kiterjedhet a szerződés megkötésén túl a biztosító ez irányú meghatalmazása esetén a biztosítási díj átvételére, valamint a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek teljesítésében és lebonyolításában való közreműködésre.

A többes ügynök a több biztosító megbízásából eljáró, egymással versenyző termékeket is közvetítő független biztosításközvetítő. A többes ügynök alkuszi tevékenységet nem végezhet. [Bit. 46. §]

III. A biztosító szervezet alapítása

1. A cégnév

A Bit. kimondja, hogy cégnevében, hirdetésében vagy bármely más módon a „biztosító” elnevezést, annak bármely szóösszetételben történő használatát kizárólag jogszabályi előírásoknak megfelelően alapított és működtetett biztosító szerepeltetheti. A biztosító szervezetekre irányadóan a törvény azt is megköveteli, hogy a biztosító szervezet cégnevében, hirdetésében vagy bármely más módon használt elnevezésében egyértelműen utaljon arra, hogy szervezeteti formában tevékenykedik.

---

levél hiteles másolata; e) a vezérügynöki tevékenység irányítója szakmai gyakorlatának igazolására a korábbi munkáltató által kiállított igazolás, kinevezés, munkaszerződés, cégkivonat stb. melynek alapján megállapítható a szakmai gyakorlat kezdő és befejező időpontja, és a gyakorlatot megalapozó tevékenység jellege (a szakmai gyakorlat befejezése nem eshet a kérelem benyújtását 10 évvel megelőző időpontnál korábbi időpontra); f) a vezérügynök foglalkoztatását megalapozó szerződés; g) nyilatkozatot arról, hogy a kérelmező az engedély kiadása érdekében szükséges minden lényeges tényt és adatot közölt az MNB-vel. Amennyiben a vezérügynök természetes személy, foglalkoztatása engedélyezéséhez a c)-g) pontokban meghatározott dokumentumok benyújtása szükséges.

2. Az alapítás személyi feltételei

A biztosító szövetkezet alapítása esetén a Ptk. rendelkezései mellett a Bit. szabályait is figyelembe kell venni. A Ptk. szerint a szövetkezet a tagok vagyoni hozzájárulásából álló tőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, a tagok gazdasági és társadalmi szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenységet végző jogi személy, amelynél a tag kötelezettsége a szövetkezettel szemben vagyoni hozzájárulásának szolgáltatására és az alapszabályban meghatározott személyes közreműködésre terjed ki. [Ptk.3:325.§(1)] Az alapításhoz legalább 7 személy egybehangzó akaratnyilatkozata szükséges. [Ptk.3:331.§(1)]

A Ptk. rendelkezéseitől eltérő szabályozást jelent a biztosítási törvény rendelkezése, amely szerint biztosító szövetkezetet *legalább 10 tag* alapíthat.⁵ [Bit. 12. §]

A biztosítási törvény nem rendelkezik arról, hogy a biztosító szövetkezet tagjai kik lehetnek, és nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a biztosító szövetkezetnek *közreműködést nem vállaló tagjai* legyenek. Az előírás csak az, hogy az alapítási engedély iránti kérelemhez tájékoztatást kell mellékelni a szövetkezeti tagok személyéről, arról, hogy a tagok természetes vagy jogi személyek-e, illetve a tagok részjegyeinek névértékéről. [Bit. 58. §] Ennek megfelelően a biztosító szövetkezet alapításakor a tagok személyére a Ptk. általános rendelkezéseit kell alkalmazni, így az alapító tagok belföldi és külföldi természetes személyek, jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok egyaránt lehetnek. A szövetkezet nem természetes személy tagjainak száma azonban nem haladhatja meg a taglétszám húsz százalékát; illetve a szövetkezet személyes közreműködést nem vállaló tagjainak száma nem haladhatja meg a taglétszám negyedét. [Ptk. 3:326 (2)]

3. Az alapítás tárgyi feltételei

Az általános szabály szerint a szövetkezet alapításakor a vagyoni hozzájárulást, ami ekkor lényegében azonos a szövetkezet induló vagyonával, a tagok bocsátják a szövetkezet rendelkezésére. A vagyoni hozzájárulás egyaránt állhat csak pénzbeli vagy csak nem pénzbeli betétből - részből -, vagy egyszerre mindkettőből. Az alapításkor (és később sem) az összes vagyoni hozzájáruláson belül a pénzbeli és a nem pénzbeli rész *aránya* nincs meghatározva. A szövetkezet tagjait a szövetkezettel szemben vagyoni kötelezettségként csak a vállalt vagyoni hozzájárulás szolgáltatási kötelezettség terheli. Ez alól a kötelezettsége alól egyik tag sem mentesíthető semmilyen jogcímre való hivatkozással. A *vagyoni hozzájárulás összegének* a törvényben sem felső (vagyoni hozzájárulás maximum), sem alsó (vagyoni hozzájárulás minimum) határa nincs meghatározva, arról a szövetkezeti tagok döntése alapján az alapszabályban kell rendelkezni. Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként az alapító vagy a tag dolog tulajdonjogát vagy vagyoni értékű jogot ruházhat át a jogi személyre. [Ptk.3:10.§(2)]

Nem pénzbeli hozzájárulás: vagyoni értékkel - azaz a gazdasági életben, pénzben kifejezhető, elismert használati értékkel - bíró dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog, adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelés is lehet.

⁵ BÁLINT GYÖRGYI et al.: *Biztosítási közjog*, szerkesztő: Kovács Zsolt, Budapest, 2006. 87. p.

Ugyanígy a biztosító szervezet tagjai által jegyzett, az alapításhoz minimálisan szükséges részjegy-tőke összetételét tekintve állhat *pénzbeli és nem pénzbeli* szolgáltatásból. Azonban az általános szabálytól eltérően a részjegy-tőkén belüli nem pénzbeli hozzájárulásban nem szerepelhetnek immateriális javak. [Bit. 13. §]

3.1. Immateriális javaknak minősülnek a vagyoni értékű jogok (a bérleti jog, a használati jog, a vagyonkezelői jog, a szellemi termékek felhasználási joga, a licencek, továbbá a koncessziós jog, a játékjog, valamint az ingatlanhoz nem kapcsolódó egyéb jogok); a szellemi termékek (a találmány, az iparjogvédelemben részesülő javak közül a szabadalom és az ipari minta, a szerzői jogvédelemben részesülő szoftver termékek, az egyéb szellemi alkotások, a jogvédelemben nem részesülő, de titkossága révén monopolizált javak közül a know-how és gyártási eljárás, a védjegy, függetlenül attól, hogy azt vásárolták vagy a vállalkozó állította elő, illetve használatba vették-e azokat vagy sem); az üzleti vagy cégérték (a jövőbeni gazdasági haszon reményében teljesített többletkifizetés összege).⁶

További megkorlátozás a biztosító szervezetnél, hogy a részjegy-tőkén belül a pénzbeli hozzájárulásnak *legalább 70 százalékot* kell elérnie.

3.2. A minimális tőke meghatározása

A biztosító szervezet tevékenységének megkezdésekor legalább olyan nagyságú részjegy-tőkével kell rendelkeznie, amely elegendő a.) a működés megkezdéséhez szükséges *személyi és tárgyi feltételek* biztosítására, valamint b.) a tevékenység megkezdésekor felvállalt kockázatokból adódó *kötelezettségek* teljesítésére (minimális biztonsági tőkerész). [Bit. 66. § (1) bekezdés]

Az adminisztratív szolgáltatások és az üzleti tevékenység biztosítását szolgáló szervezet felállításának költségeire szolgáló pénzeszközök minimális értéke a biztosító szervezetnél *50 millió* forint. [Bit. 66. § (2) bekezdésének b) pontja]

A *minimális biztonsági tőkerész* értékét – a biztosító szervezet alapszabályában meghatározott tevékenységi körtől függően eltérő mértékben - biztosítási ágazatonként pénzben állapítják meg. [Bit. 63. §]

Az alapítási engedélykérelemhez legalább az 50 millió forint meglétének hitelintézeti igazolását kell csatolni. [Bit. 13. §, Bit. 66. § (2) bekezdésének b) pontja] A minimális biztonsági tőkerész befizetését a tagoknak a működési engedélykérelem beadásáig kell teljesíteni. [Bit. 63. §]

Az általános szabályokhoz képest a Bit. 14. §-a szigorúbb követelményként fogalmazza meg, hogy a biztosító szervezetnek a cégjegyzékbe történő bejegyzésére kizárólag akkor kerülhet sor, ha a vagyoni hozzájárulás pénzbeli hányadát teljes egészében befizették.

⁶ 2000. évi C. törvény a számvitelről, 25. §.

IV. A biztosító szervezetek alapításának közjogi fázisai

A biztosítási törvényben előírt általános szabály szerint a biztosítási és a biztosítási tevékenységgel összefüggő tevékenység a Magyar Köztársaság területén a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) engedélyével végezhető. [Bit. 5. §, 57-66. §]

A biztosító szervezetek az MNB alapítást engedélyező határozatának kézhezvételétől számított *90 napon belül* köteles a biztosítási tevékenység megkezdésére vonatkozó engedély iránti kérelmét a MNB-hez *benyújtani*. Ha a biztosító a fenti kérelem határidőben történő benyújtását elmulasztja, a MNB az alapítást engedélyező határozatot visszavonja. A MNB jogosult a tevékenységi engedély feltételeinek meglétét a helyszínen is ellenőrizni.⁷

A biztosító szervezetek cégbejegyzés iránti kérelmét az alapítási engedély kézhezvételétől számított *tizenöt napon belül* kell benyújtani a cégbírószágon, s ugyanakkor a biztosítási tevékenység-, illetve a biztosítási tevékenységgel közvetlenül összefüggő tevékenység megkezdéséhez a MNB engedélye is szükséges. [Bit. 57. §]

A Ptk. rendelkezésétől eltérő szabályozás szerint a biztosító szervezetek cégjegyzékbe történő bejegyzésére – két konjunktív feltétel teljesülése esetén - kizárólag akkor kerülhet sor, ha a részjegyek pénzbeli hányadát teljes egészében *befizették*, és a MNB az *alapítási engedélyt* megadta. [Bit. 14. §]

V. A biztosító szervezetek által végezhető tevékenység korlátozása

A tevékenységi kör meghatározása az alapszabály általánosan kötetendő tartalmi eleme. A szervezetek csak a fő tevékenységét köteles az alapszabályban feltüntetni, illetve azokat a tevékenységi köröket, amelyeknek a cégjegyzékbe való bejegyzését kéri. Az, hogy mit kell a szervezetek fő tevékenységének tekinteni, a törvény nem határozza meg, az a *tagok döntésén* múlik. A szervezetek általában minden olyan tevékenységet folytathat, amelyet jogszabály nem tilt vagy nem korlátoz.[Ptk. 3:8]

Ha valamely tevékenység folytatását jogszabály hatósági engedélyhez köti, a szervezetek e tevékenységet az engedély birtokában kezdheti meg, illetve végezheti.[Ptk. 3:327. § (1)]

---

⁷ A biztosítási tevékenység megkezdésére vonatkozó engedély iránti kérelemnek *tartalmaznia* kell: – a minimális biztonsági tőkefedezet meglétének igazolását; az üzleti tervet; a személyi és tárgyi feltételek meglétének igazolását; nyilatkozatot arra vonatkozóan, hogy tevékenységét mikor kívánja megkezdni; nyilatkozatot arról, hogy a jogszabályban meghatározott, illetve jogszabályon alapuló adatszolgáltatások teljesítésére felkészült, valamint az adatszolgáltatáshoz felhasznált számítógépes programok tesztelési eredményeit; számviteli politikájának, részletes számviteli rendszerének a tervezetét; a biztosító likviditását, fizetőképességét súlyosan veszélyeztető állapot esetén alkalmazandó eljárási rendet; a kérelmező teljességi nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy az engedély kiadása érdekében szükséges minden lényeges tényt és adatot közölt az MNB-vel; kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási ágazatra is kiterjedő engedélykérelem esetén valamennyi tagállamban működő kárrendezési megbízott megbízásának igazolását; a pénzmossás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló pénzmossási szabályzatot; bíróság cégjegyzékbe történő bejegyzést, illetve nyilvántartásba vételt elrendelő végzése, vagy a bejegyzés, illetve nyilvántartásba vétel iránti kérelem bíróság által érkeztetett példányának másolata.

Biztosítási tevékenységet kizárólag biztosító végezhet. A biztosító szervezet a biztosítási tevékenységen és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységen kívül más üzletszerű tevékenységet nem folytathat. [Bit. 5. §]

Biztosító szervezet élet- és nem életbiztosítási ág együttes művelésére - a biztosítási törvényben külön meghatározott feltételek kivételével - nem alapítható. [Bit. 59. §]

A biztosító szervezetben a biztosítási ágak (a nem-élet- vagy az élettípusú biztosítási ág) szerint dönteni kell a *főtevékenységről* [Bit. 15. § (1a)] és rögzíteni kell azt, hogy a biztosítással közvetlenül összefüggő tevékenységek közül melyik tevékenységet gyakorolja a szervezet, ilyen lehet például a biztosító eszközeinek a biztosító által történő kezelése és befektetése, pénzügyi szolgáltatás közvetítése, a jelzáloghitelezés, értékpapír-kölcsönzés stb. [Bit. 5. §]

VI. A biztosító szervezet közgyűlésére és igazgatóságára vonatkozó specifikus előírások

1. A közgyűlésre vonatkozó specifikus előírások

A biztosítási törvény a biztosító szervezet közgyűlésének működésére vonatkozó szabályként határozza meg azt, hogy a vezető biztosításmatematikust (aktuáriust),⁸ a vezető jogtanácsost, a számviteli rendért felelős vezetőt, a belső ellenőrzési vezetőt (belső ellenőrt) a biztosító szervezet közgyűlésének felelősségi területüket érintő napirendi pontjai tárgyalására – tanácskozási joggal - *meg kell hívni*; [Bit. 85. §]; a biztosító szervezet jogutód nélküli megszűnését kimondó határozatához a MNB előzetes egyetértése szükséges, s ezzel *korlátozza* a közgyűlésnek a szervezet jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatos *döntési hatáskörét*. [Bit. 225. §]

2. Az igazgatóságra vonatkozó specifikus előírások

A biztosítási törvény a biztosító szervezet igazgatóságának működésére vonatkozó általános szabályokról nem rendelkezik. A Ptk-tól eltérő szabályként határozza meg az igazgatósági tagok tagsági-, illetve munkaviszonyának kérdést, és a biztosítási tevékenységgel kapcsolatosan korlátozza a Ptk-ban meghatározott önálló képviseleti jogot.

Igazgatósági tagnak *választható* az is, aki nem tagja a biztosító szervezetnek, illetve nem áll a szervezettel munkaviszonyban. [Bit. 16. §] E szabályozás indoka az, hogy a biztosító szervezet tevékenységének irányítása különleges szakértelmet igényel, és a biztosítási törvényben előírt követelmények alapján a biztosító szervezetnél a demokratikus irányítás és a szervezeti főtevékenység irányítása (ügyvezetés) részben elkülöníthető.⁹

A Ptk. általános szabálya szerint az igazgatóság elnökének (ügyvezető elnökének) és az igazgatóság tagjának cégjegyzési joga *önálló*. Az igazgatóság által erre felhatalma-

⁸ Az aktuárius olyan szakember, aki a kockázatok pénzügyi hatásait elemzi, és a következtetésekből levont módszereket alkalmazza a gyakorlatban. Az aktuárius matematikai (valószínűség-számítási, statisztikai) és közgazdasági (pénzügyi, befektetési, számviteli) ismeretek felhasználásával, a gyakorlatban felhasználható, számszerűsített válaszokat ad a kockázatok pénzügyi hatásainak kezelésére.

⁹ EBH. 2006. 1483. számú jogeset.

zott munkavállalók cégjegyzésének érvényességéhez két képviseleti joggal rendelkező személy *együttes aláírása* szükséges.¹⁰

A biztosítási törvény eltérő szabályozása szerint a cégjegyzésre - ideértve a pénzforgalmi számla feletti rendelkezést is - és a biztosító nevében a biztosítási tevékenységgel kapcsolatos kötelezettségvállalásra a szövetkezeti formában működő biztosító igazgatóságának tagjai és az ügyvezetők közül két személy együttesen jogosult. Az együttes aláírási jog - a biztosító igazgatósága által jóváhagyott belső szabályzatban rögzített eljárási rend szerint - együttes aláírási jogként átruházható. A biztosító ügyfelének kérésére a biztosító nevében kötelezettséget vállaló személy aláírási jogát meghatározó belső szabályzatot be kell mutatni. [Bit. 84. §]

Ennél a szövetkezeti formánál - vagy az igazgatóság tagjai közül, vagy kívülálló személyek közül - *kötelező ügyvezetőt* kinevezni, ügyvezető helyettes kinevezése pedig lehetséges, de nem kötelező. Az ügyvezető, illetve helyettesei akkor minősülnek vezető tisztségviselőnek, ha egyben az igazgatóság tagjainak is megválasztják őket.

Az ügyvezető a biztosító vezetésére kinevezett, a biztosítóval munkaviszonyban álló első számú vezető. A biztosító első számú vezetője a biztosító munkaszervezetének irányítója. [Bit. 3. §] A biztosítási törvény lehetővé teszi az *ügyvezető* (a munkaszervezet irányítójának) *helyettese* kinevezését, ami nem azonos az igazgatósági tagok megválasztásával, ugyanakkor lehetőség van arra is, hogy a helyettesek (ügyvezetők) - választással - az igazgatóság tagjai legyenek. A biztosítási törvény előírása ezzel kapcsolatosan csak az, hogy a biztosító ügyvezetői közül meg kell jelölni az első számú vezetőként foglalkoztatott személyt. [Bit. 84. §]

VII. A vezető állású személyekre vonatkozó specifikus előírások

A szövetkezeti formában működő biztosító vezető állású személyei: az *igazgatóság tagjai*, a *felügyelő bizottság tagjai* és az *ügyvezető*. [Bit. 3. §]

Biztosító szövetkezetnél vezető állású személynek az nevezhető ki, illetve az választható meg, akinek személyét a megválasztás, illetve a kinevezés tervezett időpontját *harminc nappal* megelőzően a szövetkezet a MNB-nek bejelentette, és a MNB az *engedélyt* megadta.

A MNB köteles a vezető állású személy megválasztásáról, illetve kinevezéséről engedélyező vagy azt elutasító határozatot hozni. Az engedélyt megadottnak kell tekinteni, ha a MNB a kérelem megérkezését követő naptól számított harminc napon belül nem hoz döntést. [Bit. 83. §]

A vezető állású személyeknek szigorú szakmai alkalmassági és üzleti megbízhatósági feltételeknek kell megfelelniük, amit a Bit. részletez.

A biztosító vezető állású személyei, egyéb vezetői, valamint alkalmazottai munkaviszonyuk (megbízatusuk) fennállása alatt és annak megszűnése után kötelesek a biztosítási titkot megtartani. A tevékenységükkel összefüggésben birtokukba jutott ilyen információkat, adatokat nem használhatják fel arra, hogy maguk vagy más személy részé-

---

¹⁰ RÉTI 2010, 256. p.

re közvetlen vagy közvetett módon előnyt szerezzenek, illetve, hogy a biztosítónak vagy az ügyfélnek hátrányt okozzanak. [Bit 115. §]

VIII. A biztosító szervezet működésének ellenőrzése

1. A felügyelő bizottság

A felügyelő bizottság tagja a biztosító szervezet *munkaviszonyban nem* állhat. Tagja lehet a felügyelő bizottságnak az is, aki nem tagja a biztosító szervezetnek. [Bit. 17. §]

A felügyelő bizottság elnöke és tagjai nem vezető tisztségviselők, de *vezető állású személyek*, így rájuk is a vezető állású személyekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. E szabályok alkalmazásánál eltérés jelent az, hogy a vezető állású személyekre előírt felsőfokú iskolai végzettség és a biztosításszakmai vezetői gyakorlat megléte, a biztosító szervezet felügyelő bizottságának tagjai közül kizárólag a felügyelő bizottság elnökére nézve kötelező.¹¹ [Bit. 83. §]

A felügyelő bizottság – a Ptk.-ban előírtakon kívül - a biztosító szervezet működésének ellenőrzésével kapcsolatban különösen az alábbi feladatokat látja el: gondoskodik arról, hogy a biztosító rendelkezzen átfogó és eredményes működésre alkalmas *ellenőrzési rendszerrel*; *irányítja* a belső ellenőrzési szervezetet, amelynek keretében: elfogadja a belső ellenőrzési szervezet éves ellenőrzési tervét; legalább félévente megtárgyalja a belső ellenőrzés által készített jelentéseket, és ellenőrzi a szükséges intézkedések végrehajtását; szükség esetén külső szakértő felkérésével segíti a belső ellenőrzés munkáját; javaslatot tesz a belső ellenőrzési szervezet *létszámának változtatására*; a belső ellenőrzés által végzett vizsgálatok megállapításai alapján ajánlásokat és javaslatokat dolgoz ki. [Bit. 89. §]

Lényeges szabály, hogy egyrésztől meghatározott személyek (a vezető biztosításmatematikai vezető jogtanácsos, a számviteli rendért felelős vezető) *jogviszonyának megszüntetéséhez* a felügyelő bizottság előzetes tájékoztatása szükséges. [Bit.85. §]

Másrészről, ha szükséghelyzetben¹² MNB biztost¹³ rendel ki a biztosító szervezethez, és a MNB biztos gyakorolja az igazgatóság tagjának törvényben és alapszabályban megállapított jogait és kötelezettségeit, a felügyelő bizottság tagja is *jogorvoslattal élhet* a MNB biztost kirendelő határozat és a MNB által a biztosítóval szemben hozott határo-

¹¹ BÁLINT GYÖRGYI et al. 2006, 89. p.

¹² A biztosító szükséghelyzetbe kerül, ha a) az esedékes és nem vitatott fizetési kötelezettségeinek pénzügyi fedezet hiánya miatt 5 munkanapon belül nem tesz eleget; b) biztosítástechnikai tartalékai nem érik el a szükséges mértéket, illetve a biztosítástechnikai tartalékainak fedezete nem kielégítő; c) biztonsági tőkéjének fedezete nem elegendő, illetve az előírt mérték alá csökkent; d) a szanalási, illetve a pénzügyi tervét a Felügyelet által meghatározott időn belül nem tudja végrehajtani; e) tevékenysége körében más olyan különösen súlyos veszélyhelyzet alakult ki, amely a biztosítási szolgáltatások biztonságát fenyegeti; vagy f) kényszerátvétel eljárásnak lenne helye. [Bit. 2016. §]

¹³ A felügyeleti biztost az MNB elnöke rendeli ki és hívja vissza. A felügyeleti biztos legfeljebb hat hónapra rendelhető ki, de ez az időtartam a felszámoló kijelöléséig meghosszabbítható.

zat ellen,¹⁴ e jogorvoslati eljárásban a biztosító szervezetet képviselheti, vagy a képviselőt ellátására megbízást adhat. [Bit. 199. §]

A biztosító szervezet felügyelő bizottsága köteles a szakmai irányítása alá tartozó belső ellenőrt alkalmazni.¹⁵[Bit.89. § (1) bek.]

2. A könyvvizsgáló

A biztosítási törvény szerint a biztosító szervezetnek könyvvizsgálót kötelező választania, és e rendelkezésből következően a számviteli törvényben előírt kivételek alkalmazására nincs lehetőség. [Bit. 149. §]

A biztosító köteles a MNB-nek 30 napon belül bejelenteni könyvvizsgálójának megválasztását. [Bit. 71. §] A biztosító köteles a MNB-nek 2 munkanapon belül bejelenteni, ha könyvvizsgálója megbízatása megszűnt, illetve köteles könyvvizsgálójának lemondásáról, a könyvvizsgálóval kötött szerződés megszűnéséről a MNB-t 2 munkanapon belül tájékoztatni, és 2 hónapon belül új könyvvizsgálót választani. A könyvvizsgáló megbízásának lejártáról a MNB-t a lejárati napját megelőzően 2 hónappal kell tájékoztatni [Bit. 71. §, 151. §]

A biztosító természetes személy könyvvizsgálójának megbízatása *legfeljebb 5 évig* tarthat, és az nem hosszabbítható meg. A könyvvizsgálói társaság által alkalmazott vagy megbízott könyvvizsgáló legfeljebb 5 évig láthat el könyvvizsgálói feladatokat ugyanannál a biztosítónál. A könyvvizsgáló megbízatásának megszűnését követő két év eltelte után a könyvvizsgáló ismételt megválasztható. [Bit. 149. §]

A biztosító szervezet a könyvvizsgálói feladatok ellátására kizárólag olyan bejegyzett könyvvizsgálót választhat, aki biztosítási és a biztosító vezető biztosításmatematikusa számára meghatározott feltételeknek megfelelő *aktuáriusi szakértelemmel* és *gyakorlattal* rendelkezik, ez utóbbi hiánya esetén az e feltételnek megfelelő aktuáriust köteles foglalkoztatni. [Bit. 86. § (1) bekezdésének a)-b) pontja, 149. §]

A könyvvizsgáló nem állhat a biztosító minősített befolyással rendelkező tulajdonosával munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, vagy olyan könyvvizsgálói társasággal munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, amelynek a tulajdonosa a biztosító minősített befolyással rendelkező tulajdonosa.

¹⁴ Az intézkedések lehetnek: a) Bit.-ben, a biztosítási tevékenységre vonatkozó más jogszabályban, továbbá a felügyeleti engedélyekben meghatározott feltételeknek való megfelelésre – határidő kitűzésével – kötelezhet, felügyeleti bírság megfizetésére kötelezhet; – határidő megjelölésével előírhatja a Bit. szerinti szanalási terv, illetve pénzügyi terv benyújtását, felfüggesztheti valamely termék terjesztését, megtilthatja egyes biztosítási termékek terjesztését; – korlátozhatja, illetve megtilthatja a biztosítónak a biztosítástechnikai tartalékai és a szavatoló tőke feletti szabad rendelkezési jogát; – a kiadott tevékenységi engedélyt részben vagy egészben felfüggesztheti; – a kiadott tevékenységi engedélyt visszavonhatja.

¹⁵ A biztosító belső ellenőre az lehet, aki a) felsőfokú közgazdasági, pénzügyi vagy jogi végzettséggel rendelkezik; b) legalább 5 éves; ba) biztosítónál vagy viszontbiztosítónál, pénzügyi felügyeletet ellátó szervezetnél, az államigazgatás pénzügyi, illetve gazdasági területén, a biztosítók, biztosításközvetítők, szaktanácsadók szakmai érdekvédelmi szervénél, biztosításközvetítői tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél, biztosító könyvvizsgáló cégénél szerzett szakmai gyakorlattal vagy biztosítási szaktanácsadói szakmai gyakorlattal, vagy bb) szabályozott vállalkozásnál, illetve azok könyvvizsgáló cégénél szerzett belső ellenőrzési vagy megfelelőségi szakmai gyakorlattal rendelkezik; c) büntetlen előéletű; d) szakmai alkalmassággal és üzleti megbízhatósággal rendelkezik, és e) a biztosítóval munkaviszonyban áll.

A biztosító által megbízott természetes személy könyvvizsgáló egyidejűleg *legfeljebb 6 biztosítónál* láthatja el a könyvvizsgálói feladatokat, és a biztosítótól származó jövedelme (bevétele) nem haladhatja meg éves jövedelmének (bevételeinek) 30 százalékát. [Bit. 149. §]

A könyvvizsgálónak a végzet tevékenységhez igazodóan az általános könyvvizsgálati tevékenységen túl többlet feladatai vannak: A könyvvizsgáló köteles a biztosító ügyvezetőjét haladéktalanul *tájékoztatni*, ha a biztosítási törvény vagy a biztosítási tevékenységre vonatkozó jogszabályok megsértését észleli, így különösen, ha a biztosítás-technikai tartalékok mértéke vagy eszközfedezete nem kielégítő. [Bit. 149. §] A könyvvizsgáló köteles vizsgálatának eredményéről a biztosítóval egyidejűleg a MNB-t haladéktalanul írásban tájékoztatni, ha olyan tényeket állapított meg, amelyek alapján a korlátozott vagy elutasító könyvvizsgálói záradék, illetve záradék megadásának elutasítása válhat szükségessé; bűncselekmény elkövetésére vagy a biztosító belső szabályzatának súlyos megsértésére, illetve az előzőekben említettek súlyos veszélyére utaló körülményeket észlel; a biztosítási tevékenység engedélyezésére vagy a biztosító működésére vonatkozó jog-szabályi előírások súlyos megsértésére utaló körülményeket észlel; a biztosító kötelezettségeinek folyamatos teljesítését, a rábízott vagyoni értékek megőrzését nem látja biztosítotttnak; a biztosító belső ellenőrzési rendszereinek súlyos hiányosságát vagy elégtelenségét állapítja meg; jelentős véleménykülönbség alakul ki közte és a biztosító ügyvezetője között a biztosító fizetőképességét, jövedelmét, adatszolgáltatását vagy könyvvizsgálását érintő, a biztosító működését lényegesen érintő kérdésekben. [Bit. 149. §]

IX. A biztosító szervezet vagyona

A szervezeti vagyonhoz kapcsolódóan a Ptk.-ban, illetve a számviteli törvényben meghatározott tőke fogalmakon kívül más tőke-fogalmat is meghatároz a biztosítási törvény, és előírja azok szükséges mértékét is.

1. Az alapításkori tőke összetétele

A biztosító szervezet alapításkori tőkéje a tagok befizetéséből áll azzal, hogy egy részjegy névértékének *legalább 10 ezer forintnak* kell lennie. [Bit. 14. §]

Az alapításkori tőke két tökerészből – a.) az adminisztratív szolgáltatások és az üzleti tevékenység biztosítását szolgáló szervezet felállításának költségeit fedező pénzeszközből, és b.) a minimális biztonsági tökerészből – tevődik össze. [Bit. 66. §]¹⁶ Az *adminisztratív szolgáltatások* és az üzleti tevékenység biztosítását szolgáló szervezet felállításának költségeire szolgáló pénzeszközök *minimális értéke* a biztosító szervezetnél 50 millió forint. [Bit. 66. § (2) bekezdésének b) pontja].

A biztosító szervezetet *minimális biztonsági tőkéje*: életbiztosítási ág esetén 3.500.000 euró; nem életbiztosítási ág esetén 2.300.000 euró, vagy a Bit.-ben előírt feltétel fenn-állásakor 3.500.000 euró; viszontbiztosítási tevékenységet végző nem életbiz-

¹⁶ KOVÁCS ZSOLT: *Kompozit biztosítók az Európai Közösség jogában*. Magyar Jog (12) 1994, 758–765. pp.

tosító esetén 3.200.000 euró, vagy a Bit.-ben előírt feltétel fennállásakor 3.500.000 euró. [Bit. 126. §]

2. A szavatoló tőke

A biztosító szövetkezet saját tőkéje, melyet a biztosítási törvényben meghatározott módon kell korrigálni, és arra szolgál, hogy a biztosító akkor is teljesíteni tudja kötelezettségeit, ha erre a beszedett díjak, illetve a biztosítástechnikai tartalékok nem nyújtanak fedezetet. A biztosítónak a biztosítási szerződésből eredő kötelezettségei mindenkori teljesíthetősége érdekében biztosítási áganként folyamatosan legalább annyi szavatoló tőkével kell rendelkeznie, mint az általa folytatott biztosítási tevékenység terjedelmének megfelelő – a Bit. melléklete szerint számított - *minimális* szavatoló tőke szükséglet.¹⁷ [Bit. 3. §, 121–124. §]

A szavatoló tőke fedi le azokat a forráselemeket, amelyek felhasználhatók a váratlan veszteségek fedezésére. A szavatoló tőkéhez kapcsolódóan említést kell tenni a kilépő taggal való elszámolás szabályairól is.

A biztosítási törvény a részjegy elszámolási és részesedési szabályait – a Ptk.-nak a tagsági jogviszony megszűnése (jogutódlás) esetére vonatkozóan – úgy módosítja, hogy a volt tag (vagy örököse) részére az elszámolás alapján kifizetést nem lehet teljesíteni, ha ennek következtében a szövetkezet nem felelne meg a minimális szavatoló tőkére vonatkozó előírásoknak, vagy a biztosítási törvényben meghatározott sürgősségi helyzet következne be. E feltétel fennállásakor a kifizetés legfeljebb 4 évig halasztható, ugyanakkor a volt tag (örököse) a vele való elszámolásig részesedik a szövetkezet eredményéből. [Bit. 18. §, 121–122. §, 216. §]

3. A biztosítástechnikai tartalék

A biztonságos üzletmenet érdekében a biztosítónak a mérleg fordulónapján fennálló, várható kötelezettségei teljesítésére, a károk ingadozására, valamint a várható biztosítási veszteségekre biztosítástechnikai tartalékokat kell képeznie. A biztosítástechnikai tartalékok tartalmát, képzésének és felhasználásának rendjét miniszteri rendelet szabályozza. [Bit. 117. §]

4. A biztosító szövetkezet gazdasági tevékenysége

A biztosító gazdasági tevékenységre vonatkozó fő szabályokat - mit és milyen feltételekkel végezhet a szövetkezet - az *alapítási és a működés engedély* feltételeként határozza meg a biztosítási törvény. A biztosító szövetkezet csak az alapítási- és a működés engedélyében meghatározott gazdasági tevékenységet (biztosítási tevékenységet és azaz közvetlenül összefüggő tevékenységet) végezheti. [Bit. 4. §, 5. §, 59. §] A biztosító szövetkezet a biztosítási tevékenységen és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységen kívül más üzletszerű tevékenységet nem folytathat. [Bit. 5. §]

---

¹⁷ ZAVODNYIK JÓZSEF: *A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény magyarázata*, (Hivatalos Jogszabálytár CD 2009) Budapest, 2009. 500–506. pp.

A biztosítási törvény egésze határozza meg a biztosító szervezet gazdasági tevékenységének feltételeit.¹⁸

5. A gazdasági tevékenység ellenőrzése

A biztosítási törvény legfőbb jellegzetessége a biztosítási rendszer-, illetve a biztosító folyamatos (alapítástól a tevékenység megszüntetéséig) ellenőrzése, amely magába foglalja az engedélyezést, a biztosító adatszolgáltatási és bejelentési kötelezettségeit, és az MNB intézkedéseit. [Bit. 168-215. §]

X. A biztosító szervezet jogutód nélküli megszűnésének specifikus előírásai

1. A végelszámolás

A biztosító a biztosítási tevékenységét részben vagy egészben - saját elhatározásból - az MNB engedélyével megszüntetheti. Az MNB a biztosítási tevékenység megszüntetését akkor engedélyezi, ha a biztosító a kérelemmel érintett ág vagy ágazat vonatkozásában a biztosítási tevékenységből eredő minden kötelezettségét teljesítette.¹⁹

Az MNB - a tevékenység megszüntetésére vonatkozó engedély megadását megelőzően - a biztosítottak érdekeinek megóvása céljából meghatározhatja azokat a feltételeket és előírásokat, amelyek teljesítéséig a biztosító a működését - az arra vonatkozó szabályok szerint - köteles folytatni.

A biztosító jogutód nélküli megszűnésének elhatározásáról és a végelszámolás elrendeléséről szóló döntés meghozatalára, továbbá a végelszámolás megindításáról szóló változásbejegyzési kérelem bírósághoz történő benyújtására az MNB tevékenység megszüntetését teljes egészében engedélyező határozatát követően kerülhet sor. [Bit. 205. §]

2. A felszámolási eljárás

Amennyiben a biztosítási szükséghelyzetben hozott MNB intézkedések nem vezetnek eredményre, úgy felszámolásra kerül sor, amelyre a biztosítási törvényben foglalt eltérésekkel – a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A MNB köteles a felszámolást elrendelő, illetve a végelszámolásról szóló döntés tudomására jutásakor a biztosító tevékenységi engedélyét visszavonni. Biztosító felszámolása esetén az eljárás felfüggeszté-

¹⁸ HORINKA MELINDA – LUTTENBERGER ZOLTÁN: *Biztosításelmélet és üzemgazdaságtan*, Budapest, 2005. 83–88. pp.

¹⁹ A biztosító tevékenysége megszüntetésének engedélyezéséhez az alábbi dokumentumok benyújtása szükséges: a) hatályos alapító okirat, továbbá hatályos taglista; b) a biztosító alapító okirata szerint a tevékenység megszüntetéséről dönteni jogosult szerv határozata; c) kérelem benyújtását megelőző évre vonatkozó éves beszámoló; d) a közvetlen biztosítási ügyletekből és a viszontbiztosítási ügyletekből származó kötelezettségek bemutatása, az alátámasztó bizonylatokkal együtt; e) még fennálló kötelezettségek esetén a kötelezettségek rendezésére készített terv, illetve f) a biztosítási tevékenységből eredő valamennyi kötelezettség teljesítésének igazolása, amely elsősorban az alábbi módokon történhet: – az MNB által korábban határozattal engedélyezett állomány átruházás végrehajtásáról készített jegyzőkönyv benyújtásával, vagy – a biztosítottakkal kötött megállapodás benyújtásával; g) a kérelmező „teljességi nyilatkozata”, arra vonatkozóan, hogy az engedély kiadása érdekében szükséges minden lényeges tényt és adatot közölt az MNB-vel.

sének nincs helye. A felszámolásról és azok gyakorlati következményeiről a MNB haladéktalanul tájékoztatja az Európai Unió tagállamainak hatóságait.

A biztosító szövetkezet felszámolójának kizárólag az MNB törvényben meghatározott nonprofit gazdasági társaság jelölhető ki.²⁰[Bit. 220.§]

A felszámoló, akit titoktartási kötelezettség terhel, köteles a szerződőket és a biztosítottakat egyenként tájékoztatni, így nem fogadható el például a sajtóban vagy a Céglönyben történő közzététel.

A Bit. a követelések kielégítésének sorrendjében is eltér a Cstv-től amikor arról rendelkezik, hogy a felszámolónak a járadékfizetési kötelezettségét, a biztosítási események alapján elismert szolgáltatásokat, az előre fizetett biztosítási díjakból származó visszafizetési kötelezettségeket, majd az egyéb követeléseket kell kiegyenlíteni.[Bit.224.§]]

---

²⁰ Ez a megszorítás nem áll ellentétben A biztosítóintézetek reorganizációjáról és felszámolásáról szóló EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2001. március 19-i 2001/17/EK IRÁNYELVE előírásaival, mert az irányelvben az